

Nr 266.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående bidrag till kristidsnämndernas verksamhet; given Stockholms slott den 2 maj 1947.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över folkhushållningsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

G. E. Sträng.

Utdrag av protokollet över folkhushållningsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 2 maj 1947.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, STRÄNG, ERICSSON, WEIJNE.

Efter gemensam beredning med t. f. chefen för finansdepartementet, statsrådet Quensel, anför chefen för folkhushållningsdepartementet, statsrådet Sträng.

I årets statsverksproposition (elfte huvudtiteln, punkt 15) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Bidrag till kristidsnämndernas verksamhet för budgetåret 1947/48 beräkna ett förslagsanslag av 2 000 000 kronor. Jag torde nu få ånyo anmäla denna fråga.

Bihang till riksdagens protokoll 1947. 1 saml. Nr 266.

Gällande bestämmelser om statsbidrag till kristidsnämndernas verksamhet återfinnas i kungörelsen den 12 december 1941 (nr 936). Bestämmelserna innebära, att kommuner respektive kristidsförbund kunna för varje kalenderår komma i åtnjutande av statsbidrag i förenämnda hänseende i enlighet med vissa grunder. Sålunda må statsbidrag utgå med 40 procent av den del av kostnaderna för kristidsnämnds administrativa verksamhet, som överstiger 15 men icke 25 öres utdebitering för skattekrona, och med 50 procent av den del därav, som överstiger 25 öre för skattekrona. Ansökning om statsbidrag skall ställas till Kungl. Maj:t samt ingivas till den kristidsstyrelse, varunder kristidsnämnden lyder, före den 15 februari året efter det för vilket bidrag sökes, varefter kristidsstyrelsen efter granskning av ansökningshandlingarna skall före den 1 april överlämna ansökningshandlingarna till statens livsmedelskommission, som har att före den 15 maj med eget yttrande överlämna desamma till Kungl. Maj:t.

För innevarande budgetår har anslaget anvisats med 2 200 000 kronor. Med anslaget ha täckts kostnaderna för kalenderåret 1945, vilka kostnader uppgått till något över 2 200 000 kronor.

Med stöd av Kungl. Maj:ts den 5 juli 1946 givna bemyndigande beslöt statens livsmedelskommission samma dag, att inom Götaland, Svealand och Gävleborgs län skulle anordnas en särskild skördeuppskattning, avsedd att ligga till grund för beräkningar av de kvantiteter fodersäd som skulle avstås till det allmänna. Enligt livsmedelskommissionens bestämmelser rörande denna skördeuppskattning, meddelade i kommissionens cirkulär nr 2634, skulle först genom vederbörande kristidsstyrelses försorg göras en bedömning av fodersädsskörden för varje socken inom kristidsstyrelseområdet. Därefter skulle inom de olika socknarna en individuell skördeuppskattning äga rum. Denna uppskattning skulle inom varje socken utföras av en särskild uppskattningsnämnd, bestående av fem personer, av vilka tre skulle vara bosatta inom socknen och de övriga två inom var sin grannsocken. I samband med skördeuppskattningen skulle nämnderna beträffande varje brukningsdel införskaffa uppgifter om djurbeståndet m. m. Kristidsnämnd skulle enligt 9 § kungörelsen den 8 september 1939 (nr 658) om kristidsnämnder äga tillerkänna ledamöterna i uppskattningsnämnd, verksam inom kristidsnämndens område, ersättning för deras arbete och kostnader. Utgifterna för sådana ersättningar finge inräknas i de kostnader, för vilka kristidsnämnden under vissa förutsättningar kunde erhålla statsbidrag.

Den nu nämnda skördeuppskattningen för år 1946 skilde sig från de närmast föregående årens däri, att vid den individuella skördeuppskattningen i varje socken medverkade två personer från grannsocknar, medan tidigare uppskattningar verkställdes endast av personer bosatta inom den socken där uppskattningen ägt rum. Detta ändrade förfaringsätt medförde ökade utgifter för kristidsnämnderna i jordbruksområdena. I syfte att få

utrett huru stora kostnader 1946 års skördeuppskattning och husdjursräkning förorsakat dessa kristidsnämnder uppdrog min företrädare i ämbetet i februari 1947 åt livsmedelskommissionen att verkställa beräkning av nämnda kostnader. Tillika skulle kommissionen taga under övervägande, huruvida resultatet av utredningen borde föranleda särskilda bestämmelser om statsbidrag till kristidsnämnderna för ifrågavarande ändamål.

I skrivelse den 18 april 1947 har *livsmedelskommissionen* gjort framställning om anslag för budgetåret 1947/48 till statsbidrag till kristidsnämndernas verksamhet och i samband därmed redovisat resultatet av sin utredning om kostnaderna för 1946 års skördeuppskattning och husdjursräkning.

Beträffande medelsbehovet till bidrag till kristidsnämndernas verksamhet under år 1946 har livsmedelskommissionen i skrivelsen anmält, att enligt kristidsnämndernas, av kristidsstyrelserna granskade ansökningar om statsbidrag för nämnda verksamhet kostnaderna för de kristidsnämnder som sökt statsbidrag uppginge till sammanlagt 7 918 507 kronor, varå beräknades belöpa statsbidrag med tillhoppa 1 659 210 kronor. Då man hade att räkna med att ytterligare ansökningar från en eller annan kristidsnämnd kunde inkomma, syntes statsbidragsbehovet kunna uppskattas till i runt tal 1 670 000 kronor.

Livsmedelskommissionen har i sin förenämnda skrivelse vidare anmält, att enligt vad den företagna utredningen givit vid handen kostnaderna för 1946 års skördeuppskattning och husdjursräkning uppgått till sammanlagt 668 891 kronor 37 öre. Därav hänförde sig 577 078 kronor 60 öre eller omkring 85 procent till sådana kristidsnämnder, som ansökt om statsbidrag till de administrativa kostnaderna för 1946 års verksamhet. Beträffande frågan huruvida särskilda statsbidrag borde utgå i anledning av ökade kostnader för skördeuppskattningen har kommissionen anfört:

Föreskriften om att två av uppskattningsnämndens ledamöter skola vara bosatta inom var sin grannsocken har medfört ökade kostnader för kristidsnämnderna i jämförelse med kostnaderna för skördeuppskattningen under tidigare år. Någon uppgift om sistnämnda kostnader finnes dock icke tillgänglig hos kommissionen. På grund av den ökning i kostnaderna för skördeuppskattningen, som i de flesta fall ostridigt ägt rum och som i många fall torde ha uppgått till det dubbla i jämförelse med föregående år, synas enligt kommissionens mening vissa skäl kunna tala för, att ifrågavarande kostnader för samtliga berörda kommuner skulle till viss del bestridas av statsmedel. Härtill kommer, att skördeuppskattningen icke kan anses vara på samma sätt knuten till den lokala intressesfären såsom fallet är exempelvis med utlämnandet av ransoneringskort och licenser till kommunernas medlemmar eller med den lokala priskontrollen. Å andra sidan torde det icke kunna bestridas, att kostnaderna för den inom respektive kommun företagna skördeuppskattningen, vilken bl. a. lägges till grund för avståendet av fodersäd från de olika brukningsdelarna inom kommunen, hänföra sig till sådana arbetsuppgifter, som enligt lagen den 15 juni 1939 om skyldighet för kommun att fullgöra vissa av krig m. m. för-

anledda arbetsuppgifter äro att anse som kommunala krisangelägenheter, och det kan principiellt ifrågasättas om det kan anses lämpligt, att statsbidragets storlek graderas efter arbetsuppgifternas art och beskaffenhet. Beviljande av särskilt statsbidrag till kostnaderna för skördeuppskattningen skulle för övrigt kunna medföra, att andra grupper av kristidsnämnder, såsom t. ex. kristidsnämnderna i de bränsleproducerande kommunerna, göra framställning om extra statsbidrag till kostnader, som för dessa kommuner kunna anses vara betungande. Då emellertid nu ifrågavarande kostnader i många fall blivit relativt höga i förhållande icke endast till skördeuppskattningskostnaderna föregående år utan även till respektive kristidsnämnds totala administrativa kostnader för år 1946, och då kostnaderna därjämte endast drabba kommuner inom jordbruksområdena i södra och mellersta Sverige, vill kommissionen icke motsätta sig, att i förevarande avseende bidrag av statsmedel lämnas i någon form.

Kommissionen har föreslagit att, om särskilt statsbidrag ansåges böra utgå till bestridande av ifrågavarande kostnader, bestämmelserna härom utformades så, att samtliga de kristidsnämnder som haft kostnader för 1946 års skördeuppskattning efter ansökan skulle erhålla statsbidrag å viss del, förslagsvis 30 procent, av sagda kostnader utöver vad respektive kristidsnämnd kunde komma att eljest uppbära i statsbidrag till nämndens verksamhet under år 1946. Härigenom skulle det särskilda statsbidraget kunna utgå oberoende av den inom kommissionen pågående granskningen av kristidsnämndernas statsbidragsansökningar för 1946 års verksamhet. Kostnaderna för det sålunda föreslagna särskilda statsbidraget uppskattades av kommissionen till omkring 200 000 kronor.

I detta sammanhang må nämnas, att en kristidsnämnd, Råggårds sockens kristidsnämnd i Älvsborgs län, gjort framställning om att kristidsnämndernas kostnader för skördeuppskattningen måtte helt bestridas av statsmedel.

Departements-
chefen.

Av den i det föregående lämnade redogörelsen framgår, att 1946 års skördeuppskattning till följd av de ändrade föreskrifterna om uppskattningsnämndernas sammansättning förorsakat kristidsnämnderna inom jordbruksområdena i Götaland, Svealand och Gävleborgs län större kostnader än motsvarande förrättningar tidigare år. Med hänsyn till att dessa kostnader, såsom livsmedelskommissionen framhållit, endast drabbat vissa kristidsnämnder och i många fall varit relativt höga, ansluter jag mig till den framförda tanken, att bidrag av statsmedel böra lämnas för bestridande av kostnaderna i fråga.

Beträffande grunderna för utbetalning av sådana statsbidrag har livsmedelskommissionen föreslagit, att alla kristidsnämnder som haft kostnader för 1946 års skördeuppskattning skola efter ansökan erhålla bidrag till viss del, förslagsvis 30 procent, av nämnda kostnader och att dessa bidrag skola utgå oberoende av de statsbidrag kristidsnämnderna eljest kunna erhålla för sin verksamhet, i vilken verksamhet även ingår skördeuppskatt-

ningen. Kommissionens förslag innebär alltså, att i de flesta fall bidrag till kostnaderna för skördeuppskattningen komma att utgå i två former. Man kan givetvis tänka sig möjligheten att samtliga kristidsnämnder som haft kostnader för skördeuppskattningen få ett efter enhetliga grunder beräknat bidrag härför, men att kostnaderna i fråga lämnas utanför vid bestämmandet av det vanliga bidraget till kristidsnämndernas verksamhet. Vissa skäl tala måhända för det senare alternativet. Såsom livsmedelskommissionen meddelat pågår emellertid sedan någon tid granskningen av kristidsnämndernas statsbidragsansökningar för verksamheten under år 1946. Om man nu skulle företaga en ändring i grunderna för beräkningen av dessa bidrag, skulle detta medföra ett betydande merarbete och avsevärt försena utbetalandet av bidragen. Praktiska skäl tala sålunda för att den av livsmedelskommissionen föreslagna linjen bör följas. Därigenom torde också jordbrukskommunernas skäliga krav på ersättning för extrakostnader i anledning av skördeuppskattningen komma att i stort sett tillgodoses. Jag förordar alltså, att bidrag till kristidsnämnderna för 1946 års verksamhet får utgå efter oförändrade grunder samt att därjämte särskilda statsbidrag utbetalas till de kristidsnämnder, som haft utgifter för 1946 års skördeuppskattning.

Beträffande storleken av sistnämnda bidrag ansluter jag mig till livsmedelskommissionens förslag, att bidragen böra utgå med 30 procent av kristidsnämnds totala kostnader för skördeuppskattningen. Utbetalningen av bidrag bör handhavas av livsmedelskommissionen efter ansökan av kristidsnämnd och hörande av vederbörande kristidsstyrelse. Närmare bestämmelser rörande bidragsverksamheten torde få utfärdas av Kungl. Maj:t.

Medelsbehovet för statsbidrag enligt vanliga grunder till kristidsnämndernas verksamhet under 1946 har av livsmedelskommissionen uppskattats till 1 670 000 kronor, medan kostnaderna för det särskilda bidraget till skördeuppskattningen av kommissionen beräknats till omkring 200 000 kronor. Mot dessa beräkningar har jag icke något att erinra. De båda posterna synas lämpligen böra sammanföras till ett anslag, benämnt Bidrag till kristidsnämndernas verksamhet, och upptagas med ett till 1 900 000 kronor avrundat belopp.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna av mig i det föregående angivna grunder för statsbidrag till kristidsnämndernas kostnader för 1946 års skördeuppskattning,

dels ock till Bidrag till kristidsnämndernas verksamhet för budgetåret 1947/48 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av kronor 1 900 000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Sven Persson.
